

τήρησιν τῆς ζωῆς. Τὸ ζῶον λοιπὸν δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τῆς ἀκαταπαύστου διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀνανεώσεως τοῦ ὀξυγόνου εἰς τοὺς πνεύμονας· ὅθεν τὸ ὀξυγόνον εἶναι εἰς τῶν οὐσιωδεστερῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς. Σῶμα δὲ ἂν ἑτέρου ἀδύνατον εἶναι νὰ φλέγῃ ἢ νὰ καίῃ ἐν τῷ ἀέρι, εἰμὴ ἂν ὑπάρχῃ ἐν αὐτῷ ὀξυγόνον. Ἄν δὲ τοῦτο ἐκλείπῃ, οὔτε ξύλα, οὔτε ἄνθρακες, οὔτε ἑλαιον, οὔτε κηρὸς κτλ. δύνανται νὰ παρέξωσιν ἡμῖν φῶς καὶ θερμότητα.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῷ ἀέρι ὀξυγόνου εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς τὴν ὑπαρξίν τῶν ζώων ὄντων. Ἡ ζωὴ τῶν ζώων ἤθελεν εἶσθαι ταχυτάτη, τὰ δὲ φλεγόμενα σώματα ἤθελεν ἀναλίσκεσθαι τόσον ταχέως, ὥστε ὁ σκοπὸς τῆς καύσεως ἤθελε ματαιωθῇ, ἂν ἡ ἀτμοσφαῖρα συνίστατο ἐκ μόνου ὀξυγόνου. Διὰ τοῦτο τὸ ὀξυγόνον εἶναι μεμιγμένον μεθ' ἱκανῆς ποσότητος ἀζώτου, ὥστε οὐδύλως εἶναι δηλητήριον καὶ ἐπιβλαβὲς ὡς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀλλὰ κωλύει μόνον προσφυῶς τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐκείνου ἐνέργειαν· ἀδυνατίζει μὲν καὶ περιστέλλει τὰς ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν ἐνεργείας ἐκείνου καθῶς, π. χ. ἀραιοῦται δι' ὕδατος ὁ ἀκρατος οἶνος ἢ τὸ οἶνόπνευμα, ῥυθμίζει δὲ αὐτὰς εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀσκῶσιν ἡμερον καὶ ὁμοειδῆ τινα ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος.

Καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ καίτοι εἰς ἐλάχιστον ποσὸν προσμεμιγμένον τῷ ἀέρι, ἐξασκεῖ ἄπειρον ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν φυσικὴν οἰκονομίαν. Ἐκαστον πράσινον φύλλον τῶν ἀγρῶν ἢ τῶν δένδρων ἀπορροφᾷ τὸ ἀέριον τοῦτο ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐν ᾧ φέγγει ὁ ἥλιος. Εἶναι λοιπὸν ἐπίσης τόσον ἀπαραίτητον εἰς τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν, ὅσον τὸ ὀξυγόνον εἰς τὴν τῶν ζώων. Ἄν δὲ ἡ ἀτμοσφαῖρα δὲν ἐμπεριείχεν ἀνθρακικὸν ὀξύ, πᾶσα βλάστησις ἤθελε πύσει καὶ ἡ γῆ ἐντὸς ὀλίγου ἤθελε μεταβληθῇ εἰς νεκρὴν ἔρημον· πρὸς τὰ ζῶα ὁμοίως τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ φέρεται ὡς δηλητήριον, ἂν εἰσπνευθῇ μεγάλη αὐτοῦ ποσότης. Διὰ τοῦτο μάλιστα τὸ τῇ ἀτμοσφαίρᾳ προσμιχθὲν ποσὸν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος εἶναι τόσῳ μικρόν· ἂν δὲ ἦτο μείζον, τὰ ζῶα ἅπαντα, ἔχοντα σῶμα οὖν τὸ νῦν, δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσπνεύσωσιν αὐτὸ ἄνευ μεγάλης βλάβης τῆς ὑγείας αὐτῶν. Τὸ περιεργότατον φυσικὸν παράδειγμα ἀτμοσφαίρας ὑπερμέστου ἀνθρακικοῦ ὀξέος εἶναι ἡ διαβόητος μνησθεῖσα ἡδὴ κοιλάς τοῦ Θανάτου ἐν τῇ νήσῳ Ιάβα, ἐνθα τὸ ἀέριον τοῦτο ἀναβλύζει ἐξ ἀπείρων ἀοράτων χασμάτων. Αὐτόπτης τις περιγράφει αὐτὴν ὡς ἐξῆς· «Παραλαβόντες κύνας τινὰς καὶ ὄρνιθας ὥπως χρησιμεύσωσιν ἡμῖν εἰς πειράματα ἐν τῇ διαβόητῃ κοιλάδι, εἰς ὀλίγων τινῶν βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς κοιλάδος ἤσθάνθημεν αἶφνης σφοδρὰν, δυσάρεστον καὶ πνιγερὰν δυσωδίαν, ἥτις ὁμοίως ἐξέλιπεν ἀφοῦ ἐφθά-

σαμεν πλησίον τῶν ὀρίων αὐτῆς. Ἡ κοιλάς ἔχει ὡς ἐγγιστα $1\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας περιφέρειαν, εἶναι ὡσεὶδὴς καὶ ἴσως κατὰ 10—12 μέτρα βαθεῖα. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὅλως ὀμαλόν. Οὐδὲν ἐμφαίνον ἔχνος βλαστήσεως, ἀλλὰ τῇδε κάκεισε διεσπαρμένοι εὐρίσκονται μεγάλοι λίθοι καὶ μεταξὺ αὐτῶν σκελετοὶ ἀνθρώπων, τίγρεων, κάπρων, ἐλάφων, ταῦν καὶ διαφόρων ἄλλων πτηνῶν· οὐδεὶς ἀτμὸς φαίνεται ἀναθρώσκων, οὐδεμίαν ἐπὶ εἰς τὸ ἔδαφος, ὕπερ εἶναι σκληρὸν καὶ ἀμυῶδες. —Προὔταθην νὰ καταβῶμεν, ἀλλὰ τὸ ἔργον δὲν ἦτον ἀπηλλαγμένον δυσκολιῶν, διότι ἐν μόνον σφαλερὸν βῆμα ἤθελεν ἐπιφέρει βέβαιον θάνατον. Ὑπὲρ τὰ 6 μέτρα ἀνωτέρω τοῦ ἐδάφους δὲν ἐτολμήταμεν νὰ προβῶμεν· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οὐδεμίαν ἤσθάνθημεν δύσπνοιαν, εἰμὴ μόνον ὀξεῖαν τινὰ καὶ δυσάρεστον δυσωδίαν. Εἶτα δὲ προσδέσαντες κύνα εἰς δοκὸν μῆκους 6 μέτρων κατεβίβάσαμεν αὐτόν. Μετὰ παρέλευσιν 14 δευτερολέπτων ἤδη ἔπεσε πλάγιως, πᾶσα κίνησις τῶν μελῶν αὐτοῦ ἔπαυσεν, ἀνέπνεε δὲ ἔτι ἐπὶ 18 λεπτά. Μετὰ ταῦτα κατεβίβάσαμεν ἕτερον κύνα, ὅστις φθάσας πλησίον τοῦ πρώτου, ἐξαίφνης ἔμεινεν ὅλως ἀκίνητος· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν 10 λεπτῶν καὶ οὗτος ἔπεσε χωρὶς ν' ἀσπαίρῃ. Αἱ δὲ ὄρνιθες καταβιβάσθεισαι ἐνεκρώθησαν πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ ἔδαφος. Κατ' εὐθείαν ἀντικρὺ ἡμῶν, πλησίον ὀγκώδους λίθου ἔκειτο ὀλόκληρος σκελετὸς ἀνθρώπου, ὅστις ἀπέθανε πλάγιως κείμενος, τὸν δεξιὸν βραχίονα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ἔχων. Ὁ δὲ καιρὸς εἶχε λευκάνει τὰ ἔσχα αὐτοῦ, ὥστε ἔλαμπον ὡς τὰ τοῦ ἐλέφαντος.»

ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι τόποι, ἐν οἷς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀναβλύζει ἐκ τοῦ ἐδάφους, οἷον ἐν Πυρμοντίῳ τῆς Γερμανίας· τοιοῦτο εἶναι καὶ τὸ λεγόμενον Σπήλαιον τοῦ Κυνὸς παρὰ τὴν Νεάπολιν. Ἀλλ' ἡ ἐν αὐτοῖς ἐξάτμισις σπανίως εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἦναι ἐπικισθητὴ εἰς ὕψος ὀλίγων τινῶν ποδῶν· ὅθεν εἶναι ἐπικίνδυνον διὰ μικρότερα μόνον ζῶα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Α. Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. "Ἰδε φυλλάδ. 360—368.)

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Πῶς βελτιοῦται τοῦ χειρῶνακτος ἡ τέχνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καλὴ διαγωγή.

Εὐκολώτατον νὰ διάγῃ καλῶς ὁ νέος χειρῶναξ. — Π

ἄτοπος συστολή ἐμποδίζει τὴν καλὴν διαγωγήν. — Φευκταία τοιαύτη συστολή. — Ἐκλογή φίλων καὶ συντρόφων — Ἡ θρησκεία, βάσις καὶ ἐγγύησις τῆς καλῆς διαγωγῆς.

Εὐκολώτατον γὰρ διάγῃ καλῶς ὁ νέος χειρώναξ.

Ἀφοῦ εἶδομεν ποῖα τὰ κυριώτερα ἐμπόδια τῆς εὐτυχίας τοῦ χειρώνακτος, καὶ τί πράττων θέλει καταβάλλει αὐτὰ, ἃς ἐξετάσωμεν καὶ διὰ τίνων τρόπων θέλει καταστήσει ἑαυτὸν εὐτυχῇ.

Πρώτιστος τῶν τρόπων τούτων εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ καλὴ διαγωγή, ἥτοι ἡ μετὰ συνέσεως διαρκῆς ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος. Ἐκπλήρῳσιν δὲ καθήκοντος ἐννοοῦμεν πρῶτον μὲν τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, εἶτα δὲ τὴν διάκρισιν τοῦ ἠθικοῦ καλοῦ, τὴν πρὸς αὐτὸ ἀδιάκνητον κλίσιν καὶ τὴν δύναμιν εἰς κατόρθωσιν αὐτοῦ.

Καὶ μὴ νομίσῃ ὁ χειρώναξ ὅτι εἶναι πρᾶγμα δυσκατόρθωτον ἡ καλὴ διαγωγή.

Ποῖα εἰσὶ κυρίως τὰ αἰτία ἕνεκα τῶν ὁποίων παρεκτρέπονται οἱ νέοι τῆς εὐθείας ὁδοῦ; Ἡ κτήσις χρημάτων, ἡ εὐκολία περὶ τὴν δαπάνην καὶ ἡ ἰδέα ὅτι θέλουσιν ἔχει περιουσίαν τινά. Εὐτυχῶς ὅμως τὰ αἰτία ταῦτα τῆς ἠθικῆς διαστροφῆς δὲν ὑπάρχουσι διὰ τοὺς χειρώνακτας· διότι καὶ χρημάτων στεροῦνται, καὶ περιουσίαν δὲν ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τὸν καιρὸν δὲν δύνανται νὰ καταναλίσκωσιν ἐπὶ ματαίῳ· ἔχοντες δὲ ἀνάγκην τὴν μὲν ἡμέραν νὰ ἐργάζωνται τὴν δὲ νύκτα ν' ἀναπαύωνται ἀπὸ τῶν κόπων, δὲν εὐκαιροῦσιν ὅπως ἐκεῖνοι καὶ ἐπομένως δὲν παρεκτρέπονται.

Οὕτω πως διάγοντες οἱ χειρώνακτες θέλουσιν ἐξασφαλίσαι τὴν εὐτυχίαν ὅλης αὐτῶν τῆς ζωῆς. Ἡ καλὴ διαγωγή τοῦ ἐργαζομένου ἐλκύει πρὸς αὐτὸν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων· διατηρεῖ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἥσυχον καὶ τὸ σῶμα εὐδιάθετον πρὸς τὸν κόπον· προμηθεύει αὐτῷ ἐργασίαν καὶ καλὸν μισθὸν καὶ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον. Ἄνευ ὅμως καλῆς διαγωγῆς στερεῖται πάντων τούτων, καὶ ἐπὶ τέλους καταντᾷ εἰς ἀνωφελῆ μεταμέλειαν. Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν ὅτι οὐ μόνον χρέος, ἀλλὰ καὶ συμφέρον εἶναι ἡ καλὴ διαγωγή· διότι καλῶς διαγῶν ὁ χειρώναξ καὶ τιμᾶται καὶ κερδαίνει.

Ἡ ἄτοπος συστολή ἐμποδίζει τὴν καλὴν διαγωγήν.

Ἀλλὰ πῶς τόσοι νέοι χειρώνακτες παρεκτρέπονται καὶ μὴ θέλοντες εἰς παραλυσίας καὶ ἀταξίας; Παρεκτρέπονται ἐξ ἀδυναμίας χαρακτῆρος, ἐξ ἀτόπου συστολῆς. Ὅτε κατὰ πρῶτον παραινούνται ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων αὐτῶν, τῶν ἀγαπώντων τὰς παρεκτροπὰς, νὰ μιμηθῶσιν αὐτοὺς, ἀνθίστανται· ἐπειδὴ δὲ τότε ἐκεῖνοι γελοῖσιν εἰρωνικῶς, καὶ χλευάζουσι

τοὺς ἀποποιουμένους, καὶ καταφρονοῦσιν αὐτοὺς, οὗτοι ἐντρεπόμενοι, ἐντρεπόμενοι δηλαδὴ ὅτι ἔχουσι φρόνησιν καὶ καλὰ αἰσθήματα, ἐνδίδουσιν ἐπὶ τέλους.

Ἀνεξήγητος εἶναι τῶντι ἡ ἰσχὺς διὰ τῆς ὁποίας καθυποτάσσουσιν εἰς τὰς ὁρέξεις αὐτῶν καὶ τοὺς ἐντιμαστάτους τῶν νέων, ἄνθρωποι μεταχειριζόμενοι ἐπὶ τούτῳ τὴν εἰρωνείαν καὶ τὴν χλεύην· γίνονται ἐπιφοβοί. Ἰδοὺ διὰ τί παρεκτρέπονται τόσοι ἀξιόλογοι νέοι· ἡ ἄτοπος ἐντροπὴ παραινεῖ αὐτοὺς νὰ παραδίδωνται αἰγμάλωτοι εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ παρασύρῳσιν αὐτοὺς. Δὲν φαντάζεσθε δὲ πόσον οἱ κακοήθεις καὶ ἄσωτοι αὐτοὶ ἀγωνίζονται νὰ αὐξήσωσι τὰς φάλαγγας αὐτῶν· διότι νομίζουσιν ὅτι ὅσω πλείονας συντρόφους ἔχουσι, τόσω συγκαταβηκτικώτεροι γίνονται πρὸς αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅτι εὐκολώτερον φέρουσι τὸ βάρος τῆς καταφρονήσεως ὡς μεριζόμενον εἰς πολλοὺς.

Ἰσως νέος τις ἀναγινώσκων ταῦτα ἀναφωνήσῃ· « Ἀληθινὰ ὅσα λέγεις· πλὴν τί νὰ κάμω; Ἄν δὲν μιμηθῶ τοὺς ἄλλους νέους, ἂν δὲν δοθῶ εἰς ἀταξίας καὶ παραλυσίας ὅπως καὶ αὐτοὶ, θὰ μὲ περιγελάσωσι, θὰ μὲ κατηγορήσωσιν ὡς κακὸν σύντροφον, θὰ μὲ ὀνομάσωσιν ὑποκριτὴν, ὑπερήφανον. Διὰ τοῦτο δὲν θέλω νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς τὴν κακολογίαν· προτιμῶ νὰ κάμω ὅ,τι καὶ αὐτοί. »

Φευκταία τοιαύτη συστολή.

Ἐννοῶ τὴν δύσκολον θέσιν τοῦ λέγοντος ταῦτα νέου· παρακαλῶ ὁμως αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα ἃς θὰ λυπήσωσιν ἀφεύκτως αὐτὸν εἰς τὴν παρασυρθῇ ὑπὸ τῶν ἀτάκτων. Προτιμώτερον ἄρα νὰ προτάξῃ εὐθύς ἀμέσως ὅλην αὐτοῦ τὴν ἠθικὴν δύναμιν, ὅπως ἀποβάλλῃ αὐτοὺς. Διότι, ἂν μὴ ἀμφιβέβη, εἰς συσταλλόμενος παρακολουθήσῃ αὐτοὺς, θ' ἀποκτήσῃ ὀλεθρίας ἐξεις, τὰς ὁποίας καὶ ἂν ἐννοήσῃ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ νικήσῃ ἐπὶ τέλους, καὶ ἀπὸ παρεκτροπῆς εἰς παρεκτροπὴν θὰ καταντήσῃ εἰς τὴν οἰκτρὰν θέσιν, τὴν ὁποίαν περιέγραψα ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ.

Εἰς σήμερον δυσκολεύεται νὰ ὑποφέρῃ τὰ σκώμματα, εἰς τὰ ὁποῖα δίδει ἀφορμὴν ἡ τιμία αὐτοῦ διαγωγή, θέλει τάχα ὑποφέρει εὐκολώτερον μετὰ καιρὸν τὴν τύφιν τῆς ἰδίας συνειδήσεως καὶ τὴν καταφρόνησιν τῶν ἄλλων; Πολλάκις διαβαίνων τοὺς δρόμους θ' ἀκούσῃ λέγοντας κατόπιν αὐτοῦ· « Θὰ ἐγένετο ἀξιόλογος τεχνίτης ἂν ᾔθελε· διότι εἶχε καὶ ἐπιτηδειότητα καὶ νοῦν καὶ ὑγείαν· κατὰ δυστυχίαν ὅμως αἱ κακαὶ συναναστροφὰὶ διέστρεψαν αὐτόν. »

Μυριάκις λοιπὸν προτιμώτερον νὰ καταφρονήσῃ σήμερον ὅτε εἶσαι νέος, φίλτατε χειρώναξ, τοὺς σαρκασμοὺς καὶ τὰ μειδιάματα τῶν ἀνοήτων καὶ ἀ-

σώτων, παρὰ ν' ἀκούης ὅταν γηράσῃς τὰς κατακρίσεις τῶν τιμίων. Ἀποκρούων τὴν ἄτοπον συστολήν, ἐξασφαλίζεις τὴν τε ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀξίαν σου ἐφ' ὅλης σου τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι ἀληθῶς ἐντροπὴ νὰ μὴ ἐπιμένῃς εἰς τὴν θέλησίν σου, ὅταν ἡ θέλησις αὕτη εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν τιμὴν καὶ τὸ καθήκον; Δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἐρυθριᾷς δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔπρεπεν ἐξ ἐναντίας νὰ καυχᾷσαι; Δὲν εἶναι αἰσχος νὰ παραμελῇς καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγον, χάριν ἀχρείων τινῶν συντρόφων οἵτινες, ἔσο βέβαιος, σὲ καταφρονοῦσιν ἐνδομύχως; Ἐὰν καταφρονήσῃς τὰς προτροπὰς αὐτῶν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προκόντος τοῦ χρόνου, ὅστις δὲν διορθοῖ μὲν πάντοτε τὰς κακὰς ἔξεις, φέρει ὅμως εἰς μεταμέλειαν, θὰ εἰπῶσι, συγκρίνοντες τὴν κακὴν αὐτῶν στάσιν πρὸς τὴν σὴν. « Ἀ, πόσον εἶχε δίκαιον! ἂν καὶ ἡμεῖς ἤμεθα φρόνιμοι ὡς αὐτὸς, σήμερον καὶ τρόπους τοῦ ζῆν θὰ εἶχομεν, καὶ τῆς περιφρονήσεως τῶν τιμίων δὲν θὰ ἐγινόμεθα ἄξιοι! »

Ὁ νέος λοιπὸν, ὁ αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην νὰ ζήσῃ ἐντίμως καὶ νὰ κερδήσῃ, πρέπει νὰ εἶναι σταθερὸς, ἀνένδοτος, νὰ μὴ καταδέχεται νὰ παρασύρῳ αὐτὸν ἄλλοι νὰ ἔχῃ χαρακτῆρα, ὡς πρέπει νὰ ἔχῳσι πάντες οἱ τίμιοι νέοι. Πολλοὶ τούτων ἔχουσι τὴν γενναϊότητα νὰ πείσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ πῦρ ὅπως σώσωσιν ἄνθρωπον κινδυνεύοντα, καὶ δὲν ἔχουσι τὴν γενναϊότητα νὰ σώσωσιν τὴν τιμὴν καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐημερίαν!

Ἐκλογὴ φίλων καὶ συντρόφων.

Ἐὰν ὅμως ὁ νέος ἐφρόντισεν ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐκλέξῃ φίλους καὶ συντρόφους τιμίους καὶ χρηστὸς, ἡ δὲν θὰ εὐρεθῇ εἰς ἀνάγκην νὰ παλαίσῃ πρὸς ὀλεθρίας προτροπὰς, ἡ ἂν εὐρεθῇ ἡ πάλῃ θὰ εἶναι μικρά. Μακάριος λοιπὸν, τρισμακάριστος μάλιστα, ὅστις ἐκλέγει μετὰ προσοχῆς τοὺς φίλους αὐτοῦ! Ὅταν πολλοὶ νέοι, ἔχοντες εὐγενεῖς κλίσεις, παρευρίσκωνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ, εὐγενῇ εἰσὶ καὶ τὰ αἰσθήματα, εὐγενῇ καὶ τὰ φρονήματα τὰ ὅποια κοινοποιοῦσι πρὸς ἀλλήλους. Τότε καὶ τὰς τραχύτητας τοῦ δρόμου διαβαίνουν εὐκολώτερον, καὶ ἐνθαρρύνει ὁ εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐναντίον τι ἂν συμβῇ ὑπομένουσιν αὐτὸ καρτερικῶς διότι ἡ φιλία δὲν εἶναι ἀπλῆ εὐχαρίστησις, ἀλλὰ καὶ παρηγορία καὶ στήριγμα. Ἔχε δὲ πάντοτε κατὰ νοὺν ὅτι ὁ προτρέπων σε εἰς κακὴν διαγωγὴν γίνεται μὲν σύντροφός σου, οὐδέποτε ὅμως φίλος σου. Διότι ἂν ἦτο φίλος σου, ἤθελε φροντίσει μᾶλλον νὰ σὲ ἀποτρέψῃ τοῦ νὰ μιμηθῇς αὐτόν καὶ ἀντὶ νὰ σὲ εἴπῃ. « Μιμήθητι τὸ παράδειγμά μου, » θὰ σοὶ ἔλεγε. « Ἰδὲ τὴν δυστυχίαν μου καὶ

προφυλάχθητι. » Τριαύτη εἶναι ἡ ἀληθινὴ φιλία, ἡ συνδέουσα δύο καρδίας, καὶ ὑπάρχουσα διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν.

Ἡ θρησκεία βάσις καὶ ἐγγύησις τῆς καλῆς διαγωγῆς.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀποφυγόντες οἱ νέοι χειρώνακτες τὴν ἄτοπον συστολήν, ἀπέκρουσαν τὰς κακὰς συμβουλὰς καὶ ἐσώθησαν διὰ τῶν παραινέσεων τῆς ἀληθοῦς φιλίας, ἃς ἐρωτήσωσι τὴν συνείδησιν αὐτῶν τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως ἐμμείνωσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καλῆς διαγωγῆς, ἥτις εἶναι ἡ μόνη εὐθεΐα. Ἡ δὲ συνείδησις θέλει ἀποκριθῇ ταῦτα.

« Ἐπὶ τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας σοὶ εἶπον ὅ,τι σήμερον μ' ἐρωτᾷς. Ἐρώτησον σεαυτὸν τί εἶσαι; Δὲν εἶσαι ἄνθρωπος πλασθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ προορισθεὶς εἰς τὴν δοκιμασίαν τῆς παρούσης ζωῆς ὅπως φθάσῃς εἰς ἄλλην καλλιωτέραν; Ὁ Θεὸς λοιπὸν θὰ σοὶ δώσῃ δύναμιν ὅπως διατρέξῃς τὸ ἀκανθώδες στάδιον τοῦ προσκαίρου τούτου κόσμου. Μὴ μακρύνεσαι ἄρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει μακρυνθῇ ἀπὸ σοῦ. Ἔχε πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς σου τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι πάνταχοῦ παρὼν καὶ πληροῖ τὰ πάντα, καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἰσχύεις νὰ ἐννοήσῃς, οὔτε τὰ πρὸ τῆς ζωῆς, οὔτε τὰ ἐπὶ τῆς ζωῆς, οὔτε τὰ μετ' αὐτήν. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πλάστης σου, ὁ προστάτης σου, ὁ δικαστὴς τῶν πράξεών σου καὶ ὁ ἀνταμείβων τὴν ἀρετὴν σου. »

Ναί, μὴ ἀμφίβαλλε, φίλε χειρώναξ, ὅτι ὁ ἰσχυρότερος φύλαξ κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τῆς νεότητος εἶναι ἡ θρησκεία. Ὅταν ἡ ψυχὴ ἔχῃ βαθέως ἐγκεχυρῆται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τότε καὶ ὁ νοῦς ἔχει ἀγαθὰ φρονήματα, τὰ δὲ ἀγαθὰ φρονήματα μεταβάλλονται εἰς ἀγαθὰς πράξεις. Ἡ θρησκεία διδάσκει τὸν χειρώνακτα νὰ ἐπιδίδεται καρτερικῶς εἰς τὴν ἐργασίαν, ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ τιμᾷ αὐτήν. Αὕτη δίδει ὡς αἰώνιον παράδειγμα ἐκεῖνον ὅστις, ἀφιερῶσας μέγα μέρος τῆς ἐπιγείου αὐτοῦ ζωῆς εἰς ἐργασίαν, ἐξηγίασε καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀπεθέωσεν αὐτήν.

Ἡ θρησκεία παρηγορεῖ τὸν ἐργάτην ἐν καιρῷ δυστυχίων, καὶ προφυλάττει αὐτὸν ἀπὸ παρεκτροπῶν ἐξ αὐτῆς μαθαίνει ὅτι ἔὰν δὲν ἔχῃ πλοῦτη, ἔχει ὅμως ἀληθινὸν πλοῦτον, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν αὐτάρκειαν.

Ἡ θρησκεία διατηρεῖ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐργάτου. Οἱ υἱοὶ τιμῶσι τὰς λευκὰς τρίχας τοῦ πατρὸς, καὶ αἱ θυγατέρες εὐφραίνουσιν αὐτόν.

Βεβαιώθητι, φίλε χειρώναξ, ὅτι ὁσάκις ὑπάγῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν θέλεις ἐξέλθῃς καλλιώτερος. Θὰ βελτιωθῇ καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς σου.

Αἱ δικνοητικαὶ δυνάμεις ἐκαίνου ὅστις καταγίνε-
ται ἀδικησάτω εἰς ἓν καὶ μόνον πρᾶγμα, ἐξασθε-
νοῦσιν ἐξ ἀνάγκης. Ὁ χειρώναξ μάλιστα, ὡς δαπα-
νῶν ὅλας αὐτοῦ τὰς ὥρας εἰς ἐργασίαν, καταντᾷ
νὰ γίνη ὁμοιος πρὸς τὰ ἐργαλεῖα τὰ ὅποια μετα-
χειρίζεται· ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ θὰ ἀπεκτηνοῦτο ἂν
δὲν ἐξωογονεῖτο εὐτυχῶς ὑπὸ τῶν αἰώνιων ἀλη-
θειῶν τῆς θρησκείας. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη πᾶσα νὰ
μὴ παραμελῇ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐστὼ δὲ βέβαιος ὅτι
ἐκεῖ θέλει εὐρίσκει καὶ δύναμιν καὶ θάρρος καὶ πα-
ραθυθίαν καὶ ἐνίσχυσιν, ὅπως πράττῃ τὸ καλὸν καὶ
ἀποφεύγῃ τὸ κακόν.

Ἡ ἐκκλησία διδάσκει καὶ τὴν σύζυγον νὰ τιμᾷ
αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα νὰ ὦσιν εὐπειθῆ.

Ἀπερχόμενος τὸ πρῶτ' εἰς τὸ ἔργον σου, φίλε χει-
ρώναξ, εἰσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, σφραγίσου διὰ
τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ καὶ εἰπὲ τὸ *Πάτερ ἡμῶν*.
Καὶ ὁ Θεὸς τὸν ὅποιον ἐπικαλεῖσαι θέλει εὐλογῆσαι
τὰ ἔργα σου. Τὰς δὲ Κυριακὰς ὁρῶντιζε νὰ παρί-
στασαι εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν· νὰ ἴστασαι ὅμως
μετ' εὐλαβείας, χωρὶς νὰ ὁμιλῇς μετ' ἄλλων, χωρὶς
νὰ στρέφῃς τὸν νοῦν σου εἰς τὰ ἐπίγεια· ἀλλὰ νὰ
ἦσαι προσηλωμένος εἰς τὸν Θεόν, καὶ ν' ἀκούῃς τὰ
ἱερὰ λόγια μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως. Ἐχε δὲ
ἀείποτε κατὰ νοῦν τὸ « ἐκ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς
Θεὸν ἀναπαύεσθαι. »

(Ἔλεται συνέχεια.)

ΑΡΧΛΙΟΥ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Τῇ Διευθύνσει τῆς Παρδώρας.

Ἀνασκαλεύων πρὸ μικροῦ τὰ ἐκ τῶν ἀναγνώσεών
μου ἐκάστοτε λαμβανόμενα ἀποσημειώματα, εὑρον
ἐν αὐτοῖς καὶ τινὰ σημειωθέντα μοι ἐν καιρῷ εἰς
διόρθωσιν παλαιοῦ τινος ἐπιτυμβίου ἐπιγράμματος
ἐκδοθέντος ἐν τῇ *Παρδώρα* τῷ 1863 [τόμ. ΙΔ'
σελ. 436], κατὰ τὸ παρὰ τοῦ ἄλλατε ἐν Προύσῃ
τῆς Βιθυνίας προξένου τῆς Ἑλλάδος Κ. Φοίβου λη-
φθὲν ἀπόγραφον ἐκ τῆς ἐν τῷ ναῷ τῆς ἱερᾶς μονῆς
τοῦ ἁγίου Ἀθερκίου, τῆς κατὰ τὸ χωρίον Κουρσυν-
λοῦ (Ἐλεγκῶν) ἀποκειμένης πλάκῃς. Τὰς σημειώ-
σεις ταύτας ἐν τοιοῦτῳ συμπεφυρμέναις φορυτῷ, καὶ
μονονουχὶ ἐπιλεησμένας, ἐκκαθάρας καὶ συμπλη-
ρώσας, πέμπω ὑμῖν πρὸς δημοσίευσιν, εἴ γε φωτὸς
ἀξίας κρίνοιτε αὐτάς. Ἀλλὰ δεόν με παραθέσθαι πρῶ-
τον ἐνταῦθα αὐτὸ τὸ ἐπίγραμμα, ὡς ἔχει ἐκδεδομέ-
νον, εἴθ' οὕτω δὲ καὶ τὰς διορθώσεις ὑποδείξαι.

Ἐνταῦθα κεῖται πορφυροδόλαστος κλάδος·
κομνηνοφύς ἀρετῶν πασῶν τύπος·
κοντόσταυλος Ἀνδρόνικος γεννάδας·
καὶ λοῖσθον Ἀντώνιον ἐν μονοτρόποις·

Δουκὸς μεγάλου τοῦ Μυριαριστέως·
υἱὼν ἐκσφράγισμα πατρομητρόθεν·
μυριανίκων πρὸ γενῶν βασιλέων·
οἱ γοῦν ὁρῶντες τὴν σορὸν τοῦ κειμένου·
εὐχεσθε τούτῳ πρὸς ψυχῆς σωτηρίαν·
τὴν δωδεκάτην εὔρεν Ἰνδικτικῶνος τέλος·
τὴν εἰκάδα τρίτην τε Φεβρουαρίου·
ἐτῶν τρεχούσης ἐξάκτις χιλιάδας·
ἑπτακοσίων καὶ δέκα σὺν ἑπτάδι·

Στίχ. 2. Ἀντὶ τοῦ *Κομνηνοφύς*, ἀναγνώστειον
Κομνηνοφύτος· διότι ὁ ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ ἄνωθεν
τοῦ Γ φερόμενος χαρακτὴρ οὐκ ἔστι Γ, ἀλλὰ ση-
μεῖον συμπτύξεως σημαίνον τὴν συλλαβὴν **ΤΟC**.
Οὕτω δὲ καὶ τὸ χάινον τοῦ μέτρου ἀναπληροῦται.

Στίχ. 3. Τὸ ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ συνεπτυγμένον
ΚΟΝΤΟΨΝ, μετὰ καὶ τοῦ ἄνωθεν τοῦ Ν σημείου
τῆς συμπτύξεως, ἀναγνώστειον οὐχὶ *Κοντόσταυλος*,
ἀλλὰ *Κοντοστέφανος*, ὅπερ ἐστὶ τοῦ γένους τοῦ
Ἀνδρονίκου τὸ ἐπώνυμον, ὡς δεῖξω παρακατιῶν. Οὕ-
τω δὲ γίνεται ἄρτιον καὶ τοῦ στίχου τὸ μέτρον.

Στίχ. 4. Τὸ μὲν *Λοῖσθον* ἐπιρρήματικῶς ἐξενή-
νεκται, καταχρηστικώτερον ὅμως, εἰς οὐδέτερον
τύπον τραπέντος τοῦ ἀρσενικοῦ ἢ μᾶλλον ποιητικῇ
ἀδείᾳ (τὸ τοῦ λόγου), πρὸς καταρτισμὸν τοῦ μέ-
τρου· τὸ δὲ *Ἀντώνιον* ἀναγνώστειον κατ' ἐνομαστι-
κὴν *Ἀντώνιος*, τοῦτο μὲν, ὅτι εἰώθασιν οἱ παλαιοὶ
ἀντιγραφεῖς τὴν εἰς **ΟC** καθαρὰν συλλαβὴν συμπτύσ-
σοντες σημαίνειν διὰ μόνου τοῦ **Ο** μικροῦ, τιθεμέ-
νου ἄνωθεν τοῦ ληκτικοῦ χαρακτῆρος τῆς παραλη-
γούσης, τοῦτο δὲ, ὅτι τοιαύτην πτώσιν ἡ σύνταξις
ἀπαιτεῖ. Ὁ δὲ νοῦς ἐστίν, ὅτι ὁ κείμενος ὀνομάζετο
μὲν κατὰ κόσμον Ἀνδρόνικος, τελευταῖον δὲ τὴν μο-
ναχικὴν ἐπανελόμενος πολιτείαν Ἀντώνιος μετωνό-
μαστο.

Στίχ. 6. Ἀντὶ υἱῶν ἀναγνώστειον υἱώνος, τοῦτο
σημαίνοντος τοῦ ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ **ΥΙΩΝ**, τοῦ-
το δ' ἀπαιτοῦντος καὶ τοῦ νοῦ τοῦ ἐπιγράμματος,
ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ μέτρου τοῦ στίχου. Καὶ ἦν λοιπὸν
ὁ Ἀνδρόνικος οὗτος ὁμώνυμος ἕκγονος Ἀνδρονίκου
ἐκείνου τοῦ Κοντοστεφάνου, τοῦ μεγάλου δουκὸς
καὶ ὄντος μυριάκις ἀριστεύσαντος (ἐπιθετικῶς γὰρ
καὶ οὐχὶ κυριωνύμως κεῖται ἐνταῦθα τὸ *μυριαρι-
στέως*) ἐπὶ Μανουήλ τοῦ Κομνηνοῦ, οὗ καὶ ἀνεψιὸς
ἐξ ἀδελφῆς ἐτύγχανεν ὢν. Τὸ δὲ γένος αὐτοῦ ἦν
τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ
οὗ παρήχθησαν ἄνδρες ἐν ταῖς ὑψηλοτέροις ἀξιώμασι
τῆς πολιτείας διαπρέψαντες. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπην-
τῶμεν ἀνώνυμόν τινα *Κοντοστέφανον*, τῶν δυτικῶν
ταγμάτων δομέστικον (ἀρχηγὸν) χρηματίσαντα ἐπὶ
Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου καὶ Κωνσταντίνου
(τῷ 975) [Ζωναρ. σελ. 249 Paris.]. Μετὰ δὲ
τοῦτον εὐρίσκομεν *Ἰσαάκιον Κοντοστέφανον μέγα*